

k behoort n.l.
en, die trouw
ermacht heb
aan de Afd.
zittershamer
e Afd. waren
schelden ge
s, maar niet-
w Ver. blijft
g ik de ver-
niet dragen.
van den band
de dat heel
mannen van

die principi-
naken, en
U hebt de
mee is het
en.

over onze
ddelen durft
eroep mij op
gen, dat niet
niet bekend

neem ik af-
d, dat U tot
vaste over-
ker belangen
ans inslaat,
a.
n v. h. H. B.
de richting,

inzicht, dat
tot weder-
het vervolg
nijn wensch,
teering van
oge blijken".
rd van den
ploeg slaat
aam tot het
K. v. H.

ER
3 N

met oecu-
ken over de
n gewonnen
t, en ten be-
varen om-
l te demon-
de wereld is
en kijkt uit
de christen-

ons gewest,
als voor de
de praktijk,
g der onge-
eest letten
n?

zoo moet
is in nood,
de mensch
ich op die
k doen. Wij
elooos blijven
ische samen-
rgaderingen
les, en Oslo
der N. Herv.

synode.
hier weten-

elkens weer
eld te zien
dracht.
wetenschap
psychologie
ok: film en
delijden. Zij
die christe-
goederen.
gen kleeren
erarmzaligst
rijk gewaad
kijnspek der
le wereld te
ht.
sleten jaaje
voorts naar
En ook al

Amerika biedt het voorbeeld. Engeland volgt. En ook hier hooren wij er nu van.

Op deze wijze komt de kerk altijd achter de wereld aansukken, en wat daar in verveling wordt wegge- worpen, dat grijpen de kinderen der kerk met be- geerige handen aan.

Wij hebben van onze fierheid wel ietwat ingeboet door onze bedelpartijen om sigaretten van de Cana- deezen en afgedragen kleeren van de familie in de Nieuwe wereld.

Hier wordt het nog erger.

De massa-psychologie is een jonge wetenschap, en daarom zet zij zoo groote keel op. Dat is altijd zoo.

Men deed net, alsof de steen der wijzen was ge- vonden. Feitelijk was er heelemaal geen eenheid van denken op dat gebied.

In Amerika waren de geleerden optimistisch, althans vóór den oorlog. In Engeland ook nog. Op het conti- nent van Europa overwoog het pessimisme.

De Anglicanen trachtten den mensch nog vriendelijk te behandelen; zij wilden rekenen met het „gezond ver- stand", vooral in organisaties bijv. als de valvereeni- ging.

Maar hier werd de „massa" met een verachting be- handeld, zoowel die der intelligentie, als die van het gewone volk, als nooit te voren.

Ik herinner maar even aan het pessimisme van prof. Huizinga met zijn „bezeten wereld" en van Ortega Y Gasset met zijn „horde-mensch".

Hitler was de man, die het meest consequent de massa-psychologie naar den ouden trant in toepassing bracht.

Hij volgde drie stellingen. De eerste was, dat de menschen zoo gauw vergeten; van twaalf uur tot den middag onthouden zij.

De tweede: wie de massa wil winnen richtte zich tot het laagste verstand. Dat deed hij ook, en hij meende, de intellectuelen daarom niet te zullen winnen. Hij vergiste zich. Zij liepen harder nog dan de massa hem tegemoet.

De derde: men moet een heel eenvoudige stelling, berekend op het domste verstand, op allerlei wijze al maar herhalen. Al maar door, al maar door. Dan gaat het er in zoo vast als ijs.

Het schijnt mij toe, dat deze psychologische wijs- heid in de oecumenische en synodocratische actie, in kerkstrijd en wereldwinning, gevolgd wordt.

De menschen vergeten gauw. Handelt men niet naar dien regel in synoden en revisie-synoden? Hoe zou men dingen, die men nu zoo maar doet, aandurven, als men van dezen stelregel niet uitging?

En wat de oecumenische actie betreft, rekent men er niet, net als de socialist, op, dat vroeger rumoer en vroegere beloften en beweringen radicaal door de historie werden weersproken?

Wij richten ons tot het meest bekrompen verstand met één enkele leuze. Is dat niet nu de actie van de wereldveroverende Evangelisatie?

Niets, zoo zegt men, dan die ééne term: Eén Heer en één wereld. Niets dan alleen: Christus de Heer. Geen dogma, niet het Woord Gods, geen leer, alleen maar een enkel woord, waarin men dan allerlei leer- inhoud ongestraft kan inleggen. Zoo kunnen ortho- dox en vrijzinnig samengaan.

Maar de Lugtigheid oordeelde al ongeveer op gelijke manier.

En de Barkey Wolf, die geregeld schijnt te wach- ten op gelegenheden, om zich te vergissen, roemde al weer de Amerikaanse drukte, die ons nu geboden werd.

De derde stelling kon voor hem hier dienst doen. Al maar herhalen die ééne term, zoo schreef hij. Die hing mij den volgende dag en daarna al maar in het geheugen. Zoo moet het. Zoo moet het.

Nu, in den kerkstrijd volgt men trouwens die methode reeds.

Al maar herhalen: bijv. die prof. Schilder, o, een geniaal geleerde, maar o zoo gevaarlijk en misdadig. En: hij is zoo scherp, hij is zoo scherp. Honderdmaal herhalen, duizendmaal, overal en altijd door: het gaat er wel in.

Met deze drie stellingen zal men nu de wereld winnen.

Men draagt echter afgedragen wereldcostumes. De rafels zitten er al in. De mot vrat ze reeds aan.

Ik wijs op een werk, dat in 1939 verscheen van Kurt Baschwitz: „Du und die Masse". „Studien zu einer exakten Massenpsychologie".

Baschwitz vindt het onverstandig, die „massa son- der verstand" op den voorgrond te plaatsen. Zich door haar te laten verschrillen. Hij noemt dit de „ver- lammende idee". Doe de oogen open, zoo roept hij ons toe. Huizinga en Ortega Y Gasset brengen ons niets verder. Volgens hem heeft de massa-psychologie een nieuwe ontdekking gedaan. Zij heeft weer ontdekt de „überwältigend grossen Liga der anständigen Men- schen".

De conclusie ligt voor de hand: laat ons zorgen dat dit verbond van verstandige, redelijke, welwillende leden zoo sterk mogelijk is. Goed ingelicht en voorge- licht.

Maar wat hebben wij tenslotte met deze oud- of nieuwbakken wetenschap te maken, als de Schrift en historie ons den rechten weg overduidelijk wijzen?

De menschheid is geen massa, nu niet en nooit. Zoo gauw als zij het wordt is zij algeheel vervallen aan

de anarchie en kan zij slechts worden bedwongen door het despotisme. Ja, dat niet eens.

Want het ergste despotisme van onzen tijd, dat van den bolsjewist in Rusland heeft ons reeds doen zien, hoe deze despoot zijn ongelijk feitelijk reeds erkende.

Hij wilde van het volk een massa maken, om die te gemakkelijker te kunnen beheerschen. Heel de politiek was voor hem „massaprobleem". De kerk weg, het gezin weg, alle levenskring weg, alleen de massa.

Maar toen hij zoo even op weg was, werd de ellende zó groot, dat hij noodgedwongen op dat booze pad terugkeerde. Ik sprak er reeds van. Hij roept weer om het gezin en om de krachten van het gezin en hij heeft weer een kerk nodig, als zij hem maar niet weer- spreekt.

Dr Hoedemaker heeft eens gezegd: God de Heer heeft twee instituten noodig geacht, om deze zondige wereld in stand te houden: de kerk en het gezin. Wij mogen daarover wel eens nadenken.

„De wereld in nood" is niets anders dan: de kerk van Christus in nood, in nood door haar ongehoorzaamheid. De wereld in nood is niets anders, dan het gezin in nood, door haar vergeten der ordinantie Gods. Daar zit het kwaad en nergens elders.

Moeten wij ons door de wereld laten beschamen en haar afgedragen plunje aantrekken?

De kerk wil op de wereld af. Maar zij vergeet de ordinantie Gods voor haar orde en voor haar leer. Voor haar kerkorde en voor haar prediking. Menschen, synoden weten het veel beter dan de Koning der kerk.

En zoo is het met het gezin. De huiskamer leeg — maar dan naar buiten een geweldige jeugdactie, jeugd- hulzen en jeugdverenigingen en jeugherbergen en ik weet niet wat al.

Alles kan het beter dan de gehoorzame kerk. En alles is machtiger dan het gehoorzame gezin. De Heere onze God, Die alle dingen draagt en nog lank- moedig is over de afgedwaalde wereld en de ver- dwaalde christenheid, weet niet hoe het moet.

Niet Hij, als wij gehoorzaam zijn en eenvoudig Zijn wet volgen, moet het doen, hoewel Hij in zijn Woord zich noemt: Die het doet, maar wij zullen het doen, naar nieuwe methoden en op nieuwe wijzen.

Ik trof jaren geleden op reis een Duitschen domi- né, met wien ik sprak over den nood van Duitschland, na den eersten wereldoorlog. Hij zeide: onze nood is, dat wij de gehoorzame kerk verloren, en het gehoorzame gezin. Wij hebben ook geen Zondag meer.

Geldt dat niet de wereld van vandaag?

De wereld in nood. Ja, dat is de kerk in nood. En het gezin in nood. En de eenige conclusie is: laat ons weer gehoorzaam gaan leven naar het Woord Gods. Laten wij toch onzen rijkdom zien en de armoede der wereld. Eenvoudig doen als kerk en gezin, wat de Heere opdroeg. Dan is er weer de ware kerk en het ware gezin, waarbij ieder van ons zich moet voegen. En dan kunnen wij het zeker aan den Koning der kerk overlaten, hoe de reactie der wereld zal zijn.

Want wij hebben tegenover haar onzen vollen plicht in waarachtige liefde vervuld.

Met hartelijke groeten en heilbode

uw toegenegen

MARNIX.

BOEKBESPREKING

GEVANGENIS EN CONCENTRATIEKAMP.

- Scheveningen
- Het Haagsche Veer
- Amersfoort
- Vught,

door Dr F. J. Krop. — Brochurereeks „Ge- loof en Vrijheid", nrs 3, 4, 5, 6, adres: Azaleastraat 42a, Rotterdam (Hillegersberg).

Wijlen dr Krop geeft hier uit zijn „Odyssee" enkele hoofdstukken. Met sympathie denk ik aan hem terug; hij was in staat, critiek op zijn werk (dat ik inzake gelegde contacten niet steeds juist vond) te aanvaar- den zonder den blik te laten vertroebelen. Wat hij in deze brochures vertelt, is eensdeels niet verschillend van al de andere literatuur-van-na-den-oorlog, en ver- toont toch anderzijds een eigen type. Ook geeft het wel bijzonderheden die nieuw zijn voor menig een. Leer- zaam is wat hij zegt over den invloed der communisten in het concentratiekamp der nazi's, de verhoor-metho- den, etc. Onderscheiden gevangenen — onder wie er zijn met ons bekende namen — worden met vermelding van biografische bijzonderheden ter sprake gebracht. Kortom: interessante lectuur, die verspreid wordt ten bate van het „comité voor den geestelijken wederop- bouw" (herstel van vernielde bibliotheken). Of dit comité nog andere docstellingen heeft weet ik niet precies.

K. S.

KORTE BERICHTEN

— ROEPING, WOORD EN GEEST. Ter ouderlingen- conferentie te Heemse sprak Dr Koopman over „Ambtelijke roeping en persoonlijk getuigenis".

Rondom ambtelijken arbeid en persoonlijk getuigenis, aldus spreker, zijn een aantal spanningen ontstaan, die te herleiden zijn tot deze twee hoofdgroepen:

a. die groep, die in het algemeen gesproken, den nadruk legt op den ambtelijken arbeid, waarbij het Woord, en dan het Woord alleen, op den voorgrond geschoven wordt en waarbij het „persoonlijk-erbij-betrokken-zijn" als een z.g. gevaarlijk element op het tweede plan wordt gedrongen;

b. die groep, waarin men het persoon-getuigenis, het zelf- belevens van de dingen, en het daarvan spreken, het voornaamste acht, terwijl men het streng-ambtelijk voorhouden van het Woord-alleen, doodlijk acht van wat men dan waarachtig „geestelijk leven" noemt.

Zoo gezien gaat 't eigenlijk in dit onderwerp om dit Kern- probleem, n.l. de verhouding „Woord-Geest".

Men heeft tusschen die beiden een scheiding geforceerd.

In de synodaal-Geref. kerken ter eenzijdige heeft men altoos „geschermd" met het Woord en nog eens: het Woord, terwijl het Werk des Geestes op den achtergrond kwam; in verschil- lende secten en stroomingen ter andere zijde (b.v. Leger des Heils, Buchman-beweging en verschillende pietistische stroomin- gen) is men overstap gegaan in een eenzijdig den nadruk leggen op het Geestes-werk.

De oplossing van dit probleem ligt m.i. zoo, dat we de zuivere verhouding tusschen Woord en Geest weer gaan verstaan: het Woord is het Werk des Geestes en het Werk des Geestes is: arbeid met het Woord.

Er is een harmonieus samengaan tusschen die twee. Dan is dus al onze ambtelijke arbeid (met het Woord) tegelijk al vanzelfsprekend „Geestes-werk"; en „Geesteswerk" geschiedt, voor zoover ons geopenbaard, nooit anders dan door en met het Woord.

De ambtsdrager kan die arbeid alleen verrichten, goed en zuiver, als hij zelf door Woord en Geest is gegrepen.

Het bevestigingsformulier spreekt immers van „mannen vol des H. Geestes". En Christus zegt in Lucas 23: 32 tegen Petrus, dat hij, wanneer hij eens zal bekeerd zijn, zijn broeders moet versterken.

Dat men in Calvinistische kringen altijd zoo schuw is geweest voor mensch-vereering is goed, maar hield dit gevaar in zich, dat men een absolute scheiding geforceerd heeft tusschen God en mensch in dien zin, dat God de Souverein is en dat de mensch toch maar niets beteekent; dat 't Woord van God alles is en de Woordbrenger niets.

De menselijke persoonlijkheid mocht geen woord mee- spreken. Dat is onjuist, want de God die Souverein boven den mensch staat, heeft ook zijn persoonlijkheid geschapen; daar is verband. God neemt den mensch, den ambtsdrager als persoon- lijkheid in zijn dienst; God uilbeert niet het menscheleke in den mensch.

Dat wil niet zeggen, dat de mensch, de ambtsdrager, bij zijn ambtelijken arbeid zijn persoonlijkheid in het centrum mag stel- len, door alleen zijn eigen ervaringen te vertellen; maar het wil dit zeggen, dat de ambtsdrager als echt mensch, die niet los van de boodschap staat, die hij komt brengen, de dingen als door- hem-zelf-belooft moet voordragen. Hij is als ambtsdrager een „persoonlijk getuige" van deze dingen.

Ps. 66: 16 strekke ten bewijze. Daarin, in het: „Komt hoort toe, o gij allen, die God vreest, en ik zal vertellen wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft", gaat 't niet over het vernemen van „ziele-ervaringen" tot in de finesses toe; maar daarin getuigt de dichter-profeet van Gods verlossingswerk aan zijn Kerk, waarin hij ook deelen mag door Gods genade.

Dat mag en dat moet hij vertellen.

Als wij dat ook doen in ons ambtelijk werk zullen de schapen de stem van den grooten Herder weer hooren gaan, en zelf ook levende getuigen worden van de groote werken Gods.

Op dit onderwerp volgde een geanimeerde bespreking, die door de aanwezigen met groote aandacht werd gevolgd. De discus- sie beweegt zich vooral om het persoonlijk getuigenis, mag dit een plaats innemen in den ambtelijken arbeid, bijzonder bij 't huisbezoek, zoo ja, welke dan, of moet het geheel worden geweerd?

Het komt er maar op aan, wat men onder persoonlijk ge- tuigenis verstaat. Het moet niet zijn een verhalen van persoon- lijke ervaringen, een vertellen van eigen beleving b.v., daaraan heeft een ander niets. Referent wil het zoo uitdrukken: de ambts- drager moet brengen het Woord, maar dan zoo, dat hij zelf de kracht van dat Woord heeft ervaren, niet staat buiten de dingen waar het Woord van spreekt, maar daarin leeft. Dan wordt het zoo als de dichter van Ps. 66 het zegt: „Ik zal ver- tellen wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft".

Een ander punt van bespreking was de z.g. in- en uitwendige roeping, een onderscheiding door referent verworpen. De term uitwendige roeping kan licht leiden tot de gedachte, dat niet alle roeping door het Woord, op welke wijze dan ook, ernstig gemeend is. Maar de V. art. zeggen: die geroepen wordt, wordt ernstig geroepen. Er is geen tweedele roeping. De roeping is voor allen gelijk, ernstig gemeend en in elke roeping werkt de H. Geest, omdat Geest en Woord niet te scheiden zijn. Maar de menschen reageeren verschillend op de roeping. Er is een geloovig aannemen of een verwerping in verharding. Hier kom- men we aan het soeverein besluit van verkiezing en verwerping.

Tot zoover het verslag. Ook de Geref. vadersen noemden de roeping, zoover zij 'a menschen betuut zijn raakt, inwendig, ook al was ze niet krachtigdig tot vernieuwing.

— ENFANT TERRIBLE? „Het Schild" (Roomech) schrijft: „In de Waagschaal" bracht 7 September een artikel van den socialistischen, ex-gereformeerden, thans hervormden predikant J. J. Burkes Jr., waarin deze als volgt uit de school klappt: „Op een kring van Rotterdamseche Hervormde predikanten — allen orthodox, dit ter geruststelling en tegelijkertijd ter veront- rusting — geloofde de één niet in de werkelijke hemelvaart, een ander schrapte de geboorte uit de maagd, een derde zat met de vraag naar de lichamelijke opstanding en het leegs graf, een vierde bestreed Anselmus — Zondag 5 en 6 van den Heidel- berger, de belijdenis van de Kerk — op het allerheftigst".